

ב"ה

ארבע חיות של גאולה

רעיון לסעודת משיח
שביעי ואחרון של פסח, תשפ"ג

המספר ארבע בולט מאוד בכל עניני חג הפסח, ואף ב"סעודת משיח" נוהגים לשתות "ארבע כוסות".

בשנים שעברו זכיתי לפרסם כמה "רביעיות" בעניני הגאולה – כלומר, הצעות של נושאים בעניני משיח וגאולה שאפשר לחלקם לארבע, במקביל לארבעת הכוסות, וביניהם:

ארבע ברכות של גאולה (תשע"ט) - על הקשר בין הברכות שבסעודה לגאולה

ארבעה ניגונים של גאולה (תש"פ) - ניגונים נבחרים השייכים במיוחד לגאולה

ארבע אותיות של גאולה (תשפ"א) - יסודות בגאולה לפי סדר האותיות א-ד

ות"ל התקבלו בכי טוב ורבים נעזרו בהם ב"סעודת משיח" או בסמיכות לה.

בהמשך לזה באה כאן בעז"ה "רביעייה" נוספת, השייכת במיוחד לפרשת שמיני, שהיא הנקראת (בשנה פשוטה) בסמיכות לחג הפסח, כך שאפשר להשתמש בתוכן הדברים גם בשיעורים ובדרשות במהלך השבוע ובשבת קודש:

ארבעה בעלי-חיים התופסים מקום חשוב בייעודי הגאולה.

למעשה, קיימים (כמובן) יותר מארבעה בעלי-חיים כאלה, אך כאן נתמקד בארבעה בעלי-חיים דוקא מהסוג הלא-טהור; ועוד חזון למועד לעסוק בבעלי-חיים הטהורים לעתיד לבוא, ויהי רצון שזה כבר יהיה בבחינת "ראיה" – "ונזכה ונחיה ונראה" כפשוטו, תיכף ומיד ממש.

כל הזכויות שמורות –
הרשות נתונה להדפיס ולהפיץ את הדפים כמות שהם

*

לקבלת הדביעיות' שיצאו בשנים עברו, וכן לקבלת קובצי 'עומק הפשט'
ולהערות, תגובות, הקדשות וכיוצא בזה -
נא לפנות למנחם מענדל רייצס, משעול הארבל 17 קרית גת

כתובת הדוא"ל rizs@neto.bezeqint.net
אפשר ליצור גם קשר טלפוני בטל' 050-4125205 או בפקס' 08-6882799

עיצוב ועימוד: 053-311-4874

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' עמרם

ב"ר אברהם זפריחה

ע"ה

לחיאני

נלב"ע כ"ב שבט תשפ"ג

תנצב"ה

לזכות
הילדה
חיה בת חנה

ולזכות הוריה

מנחם מענדל בן זלאטע

חנה בת אסתר שפרה

שליט"א

להצלחה במילוי שליחות כ"ק אדמו"ר
מתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות
לאורך ימים ושנים טובות
"להביא לימות המשיח"

ישמש את הגואל: החמור

נקדיש את הכוס הראשונה לזקן שבחבורה, זה שמכבב בהיסטוריה היהודית כבר אלפי שנים - הלוא הוא מיודענו החמור.

החמור תופס מקום חשוב כבר אצל אברהם אבינו. בסיפור העקידה מתארת התורה את הליכתם של אברהם ויצחק, ביחד עם שני הנערים - והיא גם טורחת לספר לנו איזה בעל חיים ליווה אותם: "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" (וירא כב, ג).

פעם נוספת נזכר החמור בשלבי ההכנה לגאולת מצרים, בסיפור שליחותו של משה לגאול את עם ישראל משם: "ויקח משה את אשתו ואת בניו, וירכיבם על החמור וישב ארצה מצרים" (שמות ד, כ).

וגם הופעת הגואל האחרון, המלך המשיח, מתחברת עם בעל חיים זה, כמו שמנבא הנביא זכריה (ט, ט):

**"גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך
צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות".**

אמנם בעוד האיזכורים הקודמים של החמור, אצל אברהם ומשה, מתפרשים בוודאי כפשוטם, ומעשה שהיה כך היה -

הרי שהנבואה העתידית בדבר המלך ה"רוכב על חמור" מעוררת שאלה: למה חשוב לנו לדעת באיזה בעל חיים בדיוק עתיד להשתמש הגואל האחרון? ואולי באמת אין כאן תיאור מדוייק ומגושם, אלא רק דימוי סמלי לצורת הופעתו של מלך המשיח?

ואכן, מפרשי הנביא מסבירים את משמעות ה"חמור" בענייננו בשתי דרכים כלליות:

רש"י מפרש, שמשיח ירכב על חמור מתוך ענווה וצניעות, ולכן הוא גם נקרא "עני": "עני - ענותן. ורוכב על חמור - מדת ענוה היא".

כך גם מפרש הרד"ק: "לא מחסרון, שהרי כל העולם יהיה ברשותו, אלא מענוה ירכב על חמור".

ועוד מפרש הרד"ק בדרך נוספת, שההדגשה כאן היא על "חמור" בניגוד לרעהו ה"סוס" - ולפי דבריו הפסוק בדבר "רוכב על חמור" מתחבר עם הפסוק הבא בנבואת זכריה (ט, י):

"וְהִכַּרְתִּי רֶכֶב מֵאֲפָרַיִם וְסוֹס מִירוּשָׁלַם וְנִכְרַתָּה קֶשֶׁת מִלְחָמָה

וְגִי".

כלומר: החמור משמש סמל לכלי תחבורה בעת של רגיעה ומנוחה, בניגוד לסוס שהוא סמל של מלחמה וקרב [וכמו בסיפור קריעת ים סוף, כאשר יצאו המצריים לרדוף את ישראל - הם לא השתמשו בחמורים, אלא בסוסים ומרכבות: "כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו" (בשלח יד, ט), "כל סוס פרעה רכבו ופרשיו" (שם, כג)].

הייעוד בדבר רכיבתו של משיח על החמור, מהווה הקדמה אל היעוד "והכרתי רכב [=מרכבת מלחמה] מאפרים, וסוס מירושלים" - שלא תהיה אז מלחמה ולא יהיה צורך בסוסים ומרכבות.

לפי דברי מפרשי המקרא עולה לכאורה, כי החמור אינו אלא "תמונת מצב" - של צניעות וענווה, שלווה ומנוחה - ולא בהכרח שהמלך המשיח יבוא כפשוטו על חמור ממשי;

אולם ממדרשי חז"ל מובן שאכן תהליך הגאולה שייך לבעל החיים המוגדר הזה. יותר מזה: המלך המשיח לא ישתמש בחמור סתמי שיעלה בידו בדרך אקראית, אלא הוא ירכב על חמור ספציפי מאוד, חמור זקן שזכה לאריכות ימים מופלגת.

וכך מביא רש"י בפירושו על התורה, על הפסוק שהזכרנו "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור": "חמור המיוחד. הוא החמור שחבש אברהם לעקדת יצחק, והוא שעתיד מלך המשיח להיגלות עליו" - מדובר איפוא בחמור שכבר עבר הרבה בחייו (מאברהם עד משה עברו כארבע מאות שנים), ועוד לא נס ליחו גם בבוא הגאולה במהרה בימינו.

[למעשה, מקור דברי רש"י הוא במדרש "פרקי דרבי אליעזר" (פרק לא), ושם אנו מגלים פרט היסטורי קדום עוד יותר - חמור מיוחד זה "נברא בערב שבת בין השמשות" (=בסיום ששת ימי בראשית). אם כן, נכון להיום הוא בן 5,783 שנים!].

אלא שכמה מהמפרשים שוללים הבנה פשטנית זאת, ולדבריהם לא מתקבל על הדעת שאכן קיים חמור ממשי שחי כל כך הרבה זמן. הם מאריכים להסביר שה"חמור" הוא רמז לחומריות, וכשחז"ל אומרים שאותו חמור עצמו משמש את אברהם, משה ומשיח הם מתכוונים לכך ששלושת אישים אלו זוכים להצלחה מיוחדת בתחום שליטה על החומריות ושימוש נכון בה למטרות של קדושה (ראה בארוכה "הנה ימים באים" - ח"א וח"ב - לפרשת שמות, וש"ן).

ובכל מקרה, גם אם נתפוס את ה"חמור" כפשוטו במונח הכי גשמי - עדיין לא בטוח שאכן נראה את המשיח רוכב על חמור, שכן הגמרא (סנהדרין צח, א) קובעת שהציור של "עני ורוכב על חמור" צפוי להתקיים רק במצב של "לא זכו", ואילו במצב של "זכו" אז ייעשה שימוש בכלי תחבורה מהיר לאין ערוך: "על ענני שמיא!"

יהפוך לצמחוני:

האריה

את הכוס השניה נקדיש למלך החיות - האריה - שעליו מנבא הנביא ישעיהו
בנבואתו המפורסמת (יא, ו-ז):

”וְגַר זֵאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֵּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא
יִחְדּוּ וְנֹעַר קִטָּן נִהְגָּ בָם. וּפְרָה וְדָב תִּרְעֶינָה יִחְדּוּ יִרְבְּצוּ
וּלְדִיתָו וְאַרְיָה בְּבֶקֶר יֹאכַל תְּבוֹ.”

הנביא מצייר כאן את חזון אחרית הימים, כאשר החיות המוכרות לנו כיום
כטורפות ומפחידות - יחיו בשלום ובאחוה עם הבהמות הבייתיות השקטות,
ללא חשש וללא מורא.

ההיחידוש הגדול הוא, שהשינוי לא יהיה קוסמטי בלבד, כאילו החיות המזיקות

יתנהגו בנימוס ויגלו איפוק כלפי סביבתן - אלא צפוי שינוי ממשי בטבען הבסיסי של החיות, ואם עד כה הקיבה שלהן דרשה בשר שמן, הרי מעתה "אריה כבקר יאכל תבן", האריה יאכל מזון מן הצומח כאילו היה פרה.

אלא שבענין זה ידוע הפולמוס: האמנם האריה שבגן החיות התנ"כי עתיד לעבור "קיצור קיבה" כפשוטו, או שאולי הנביא מדבר על "אריה" מסוג אחר?

ואכן, אנו מוצאים כמה פירושים המפשיטים את ה"אריה" מגשמיותו, ונביא אותם בסדר יורד - מלמעלה למטה:

1) בתורת החסידות (לקו"ת במדבר דף יא. ועוד) מדברים על מלאך עליון הנקרא בשם "אריה", שעליו אמרו בזהר "אריה דאכיל קורבנין" - הקרבנות שמקריבים בני ישראל על המזבח זקוקים לתהליך של זיכוך והתעלות על ידי "אריה" עליון זה, ורק אחר כך הם עולים לקב"ה.

לפי זה, הייעוד "אריה כבקר יאכל תבן" מלמד שלעתיד לבוא תחול התעלות בבני ישראל, כך שהם לא יצטרכו עוד מלאך "מתווך" זה, אלא הקרבנות שקרבים על גבי המזבח יעלו ישירות אל הקב"ה בעצמו, ואז ה"אריה" העליון ירד מגדולתו הרוחנית - הוא לא יקבל עוד מה"בשר" של הקרבנות, אלא "יאכל תבן" בלבד, במשמעות של מדרגה רוחנית פחותה.

2) רש"י (ישעי' סה, כה) מביא מהמדרש ש"אריה" ו"בקר" הם כינויים לשני השבטים המפורסמים - יהודה ויוסף. יהודה נמשל לאריה, "גור אריה יהודה" (ויחי מט, ט), ואילו יוסף נמשל לשור, "בכור שורו הדר לו" (ברכה לג, יז).

הכוונה במלים "אריה כבקר יאכל תבן" היא איפוא - שיהודה ויוסף ביחד "יאכלו" את עֵשׂו שנמשל ל"תבן" ("תבן" היא הפסולת של התבואה, ולכן היא רומזת לעשו שביחס ליעקב אחיו נחשב פסולת).

3) הרמב"ם מסביר (בהל' מלכים פי"ב ה"א) שה"אריה" המסוכן הוא כינוי לגויים המופרעים שטורפים בחמת זעם את מה שנקרה בדרכם, בעוד ה"בקר" הבייתי הוא כינוי ליהודים המיושבים בדעתם (כך גם "זאב" ו"נמר" רומז לרשעי האומות, ואילו "כבש" ו"גדי" רומז לבני ישראל).

לפי דבריו, הנבואה "אריה כבקר יאכל תבן" מתייחסת לשלום ולמנוחה שיהיו לעתיד לבוא, כאשר הגויים לא ישתמשו עוד בגזל וחמס כדי להשיג לעצמם "בשר שמן" בדרכים אלימות, אלא ישיגו את צרכיהם רק ביושר ובהגיונות, מתוך ידידות ושיתוף פעולה עם בני ישראל.

אמנם לצד כל הפירושים הללו - שכולם בוודאי צודקים ויתקיימו - המסקנה המקובלת היא שבסופו של דבר תתממש נבואה זו גם במובנה הפשוט והגשמי, ואכן האריה ייגמל מאכילת הבשר ויעבור לתזונה צמחונית.

ה"צמח צדק" מסביר (אוה"ת פ' נח ע' תרלה וע' 1344), שהאריה פשוט ילמד להסתפק במועט. הגילוי האלוקי שיהיה בעולם יביא לכך שאפילו בעלי החיים לא יהיו עוד מחוברים לתאוות העולם, ולכן לא יתאוו עוד לבשר שמן ויסתפקו בתבן פשוט.

וכמובן, העובדה שהאריה לא יאכל בשר תגרום לכך שהוא יהיה יותר עדין. כך כותב האברבנאל בפירושו לנביא: "אכילת הבשר לבעלי חיים מוליד בו אכזריות, חמה ותכונה רעה .. ובעבור זה ייעד הנביא שבימות המשיח האריה כבקר יאכל תבן, רצונו לומר שמזה יזון - לא מאכילת הבשר, ולכן לא יהיה בו אכזריות, חמה ושטף אף" (וכך כותב הצמח צדק באוה"ת שם ע' תרלח: "עכשיו אין ארי' נוהם אלא מתוך קופה של בשר, ולעתיד לבוא יאכל תבן כו").

וכדי לקרב את הדברים אל השכל - איך יתכן לדבר אצל בעלי חיים על רגשות נעלים של עדינות והסתפקות במועט? - נזכיר ש"כבר היה לעולמים":

הגמרא מספרת (חולין ז, ב) על חמורו של רבי פינחס בן יאיר, שהגישו בפניו שעורים לא מעושרות, והוא נמנע מאכילתן! כלומר, משהו מקדושתו העילאית של אדוניו נספג בחמור והיתה בו רגישות לכשרות מזונו.

לפי זה מובן שהעוצמה האדירה של הדיעה האלוקית שתאיר במין האנושי לעתיד לבוא, תגרום להתעלות גם במצב בעלי החיים שמסביב להם, ואין פלא אם האריות אז יהיו יותר עדינים ורגישים (ראה אוה"ת שם ע' תרלד).

ישאר במקומו:

הנחש

הזכרנו את נבואת ישעיהו על האריה - "אריה כבקר יאכל תבן". בהמשך אותה נבואה הוא מדבר על הנחש (יא, ח):

"וְשִׁשְׁעֵי יוֹנֵק עַל חֵר פֶּתֶן וְעַל מְאוֹרֵת צַפְעוֹנִי גְמוּל יָדוֹ
הָדָה."

ה"פתן" וה"צפעוני" הם מיני נחשים שבזמן הזה לא נעים ליצור אנשי להיות בקרבתם, ואילו לעתיד לבוא ילדים רכים ("יונק" ו"גמול") ישתמשו בחוריהם של הנחשים המסוכנים למקום משחק ללא חשש.

למעשה, נבואה זו מבטאת יותר מכל את התיקון העולמי השלם שיהיה בגאולה:

הרי כל הצרות וכל הבעיות התחילו מהנחש, שפיתה את חוה - ודרכה את אדם הראשון - לאכול מעץ הדעת. החטא הביא קללה לעולם כולו, קללה מיוחדת לנחש עצמו, ומתח תמידי בין המין האנושי לבין מין הנחשים ("ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב" - בראשית ג, טו).

ובכן, לעתיד לבוא יתוקן חטא עץ הדעת על כל השלכותיו, העולם יחזור למצבו המתוקן והראשוני ולא תשרור עוד שנאה בין האדם ובין הנחש; לכן יוכל ה"יונק" להשתעשע עם הפתן, ואילו ה"גמול" (שנגמל זה עתה מהיניקה) יוכל להניח את ידו בבטחה "על מאורת צפעוני".

[רש"י מביא שני פירושים למלה "מאורת": אחד במוכן המקובל כיום, "מאורה" במשמעות של חור, המקום בו שוכן הנחש; והשני, ש"מאורת" הוא מלשון אור, והכוונה היא לגלגל עינו של הנחש המאירה ונוצצת].

אמנם בהיבט מסויים נראה שה"הפי אנד" אינו מושלם, וזאת אנו למדים מהמשך נבואת ישעיהו (סה, כה), שם הוא חוזר ומדבר פעם נוספת על השתלבות האריה והנחש בחזון אחרית הימים:

**"זֵאֵב וְטֵלָה יִרְעוּ כְּאַחַד וְאַרְיֵה כְּבָקָר יֹאכַל תְּבוֹ וְנָחַשׁ עִפְרָיִם
לְחֶמְזוֹ לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ כְּבָל הַר קִדְשֵׁי אֱמֶרֶת ה'."**

כוונת היעוד "ונחש עפר לחמו" היא להדגיש את הניגוד שבין האריה ובין הנחש:

האריה בימינו ניזון מבשר החיות שהוא טורף, ולכן העובדה שהוא יפסיק לטרוף מתחברת בהכרח עם "דיאטה" חריפה שיעבור - הוא יפסיק לאכול בשר ויתחיל לאכול תבן;

אולם תזונת הנחש בימינו אינה מבוססת על טרף, אלא פרנסתו מסודרת - "בעפר לחמו" - ולכן גם לעתיד לבוא, כאשר לא יזיק ולא יכיש עוד, לא יצטרך לשנות את תזונתו אלא ימשיך לאכול עפר.

במדרש מביאים פסוק זה ומוכיחים ממנו שהנחש ישאר בשפלותו ולא יתרומם בחזרה למצבו הראשוני (בראשית רבה פ"כ, י. מדרש תנחומא פ' מצורע):

"לעתיד לבוא הכל מתרפאין, חוץ מנחש; כל בעלי מומין מתרפאין לעולם הבא, והנחש אינו מתרפא, שנאמר (בראשית ג, יד) 'ארור אתה מכל הבהמה' - שהכל מתרפאין והוא איננו מתרפא .. אינו מתרפא לעולם, שהוא הוריד את הבריות לעפר" [כלומר, מכיון שהנחש הוא הגורם הראשוני לקללת האדם והעולם, לכן אפילו לעתיד לבוא הוא ישאר שפל ונמוך].

וכך כותב במדרש רבינו בחיי על הקללה שנתקלל הנחש - "על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך" (בראשית ג, יד):

"יגיד שהעונש הזה לא יזוז ממנו לעולם, ואפילו בזמן המשיח אשר תסתלק האיבה שבין האשה ובין הנחש, כענין שכתוב 'ושעשע יונק על חור פתן', העונש הזה במאכל העפר לא יזח ממנו עולמית .. ועל כן אמר 'כל ימי חיך' - לרמוז על ימות המשיח".

כלומר: כשם שמצינו (בהגדה של פסח) שמהדגשת הכתוב (פ' ראה טז, ג) "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" נלמד הריבוי "להביא לימות המשיח", שמצות זכירת יציאת מצרים תמשיך גם לעתיד לבוא - כך ההדגשה "ועפר תאכל כל ימי חיך" מלמדת ריבוי מיוחד, שהנחש יישאר מחובר לעפר גם לעתיד לבוא.

[ובלשון הצמח צדק (אוה"ת נ"ך ע' א'ר'): "נהי שאינו מתרפא לעלות משפלותו, אבל עם כל זה לא יזיק עוד, כדמסיים הפסוק בהדיא 'לא ירעו ולא ישחיתו'"].

מה שמעניין הוא, שלמרות שהנחש יוצא דופן בשפלותו ופחיתותו, הרי לאידך גיסא אנו מוצאים בספרי הקבלה שמלך המשיח עצמו נקרא בשם "נחש" (השם "נחש" בגימטריא 358 - כמנין "משיח"), וה"צמח צדק" מסביר שהיא הנותנת (אוה"ת שמיני ע' מ. ביאורה"ז ע' תקנו. ועוד):

הנחש מתייחד בכך שהוא נמוך ושפל, מחובר אל האדמה והעפר שבתחתית היקום (אפילו רגליים אין לו, אלא הוא "הולך על גחון", מחובר לקרקע) -

ולכן נקרא משיח על שמו, כי מעלתו של המשיח היא בכך שהוא יצליח להביא את הגילויים האלוקיים הנעלים ביותר עד למטה מטה, עד למקומות הכי נמוכים ושפלים שבתחתית העולם.

[ועוד מוסבר בכינויו של משיח בשם "נחש":

כמו שהנחש אין לו ידיים ולא רגלים וכחו ועוצמתו הם בפיו, כך על משיח נאמר (ישעי' יא, ד) "ברוח שפתיו ימית רשע"; הוא לא יזדקק לכח צבאי גדול, אלא ישלוט על העולם בכח פיו בלבד].

פנים חדשות:

"דבר אחר"

קיים עוד בעל חיים שתופס מקום מיוחד בתורת הגאולה, אלא שהעדפנו לדחות את הדיבורים עליו לסוף הסעודה כדי שלא לקלקל את התיאבון; מה גם שמתאים שבעל חיים זה יהיה הרביעי בסדרה, שכן תוארו מתחיל באות דל"ת.

[ולא, אין הכוונה לדוב - אותו כבר הזכרנו בנבואת ישעיהו אודות החיות הטורפות, ביחד עם האריה, הזאב והנמר שיחיו בשלום עם הכבש והפרה - אלא לבעל חיים מסוג אחר].

ואולי לא היינו צריכים לדבר בכלל על יצור זה, אך מה נעשה שהתורה בפרשת השבוע מזכירה את שמו במפורש ומייחדת לו פסוק שלם:

בפרשת שמיני באים דיני הכשרות, והתורה מפרטת מי הם הבהמות והחיות המותרות באכילה. כדי שבהמה וחיה תהיה מותרת, היא זקוקה לשני סימני כשרות - "מעלה גרה" ו"מפריס פרסה".

בהמשך מונה התורה ארבעה בעלי חיים שאין להם את שני הסימנים אלא רק אחד מהם בלבד, ומזהירה אותנו מפניהם; כי נכון שיש להם סימן כשרות אחד,

אבל חסרונו של הסימן השני הופך אותם ללא כשרים.

שלושת הראשונים ברשימה זו הם הגמל, השפן והארנבת, שהם רק "מעלי גרה" ואינם "מפריסי פרסה"; ולאחר מכן בא הרביעי בסדרה - האחרון והלא חביב (יא, ז):

"וְזֹאת הַחֲזִיר כִּי מִפְרִים פְּרֶסֶה הוּא וְשִׁסַּע שִׁסַּע פְּרֶסֶה וְהוּא גְרָה לֹא יִגֵּר טָמֵא הוּא לָכֶם".

ומדוע אמרנו ששמו של בעל חיים זה מתחיל באות דל"ת? משום שיהודים לא אהבו להזכיר בעל חיים זה בשמו המקורי (המתחיל באות ח'), והעדיפו במקום זה לכנות אותו בתואר "דבר אחר". יותר מזה שמענו אצל הרבי כמה פעמים, שאפילו את המלים "דבר אחר" השתדל שלא להוציא מפיו, ובמקום זאת אמר בראשי תיבות "דל"ת אל"ף"...

במבט ראשון, ברייה מאוסה זו לא מתאימה לעולם הנקי והיפה של הגאולה, והיא עלולה רק לקלקל את הנוף העתידי.

ואכן, בייעודי הנביאים על חזון אחרית הימים לא מצאנו איזכור של בהמה זו - ואם כבר, אז היא נזכרת לשלילה בנבואת ישעיהו (סו, יז):

"אֲכֹלִי בֶשֶׂר הַחֲזִיר וְהַשְּׂקִיז וְהַעֲכָבֵר יַחְדָּו יִסְפוּ נְאֻם ה'".

במדרש (מדרש תהלים מזמור קמו) מובאת שיטה המוכיחה מייעוד זה שלעתיד לבוא לא יהיו קיימות עוד בריות מאוסות אלו: "ומה אם למי שהיה אוכלם הוא מכרית ומאביד, הבהמה הטמאה לא כל שכן"? [כלומר, אם הנביא מייעד אבדון לאותם אנשים שרק אוכלים מ"בשר החזיר והשקץ והעכבר" - על אחת כמה וכמה שהבהמות הטמאות עצמן ייכרתו אז מן העולם!]

אמנם זו רק שיטה אחת בחד"ל, וכנגדה מוצאים אנו שיטה הפוכה (מדרש תהלים שם), ולפיה לא זו בלבד שהחזיר יישאר אז בקיומו, אלא שתחול עליו רוח טהרה והוא אף יהיה מותר וכשר.

שיטה זו מתבססת על הפסוק "ה' מתיר אסורים" (תהלים קמו, ז): "הבהמה שנטמאת בעולם הזה, מטהר אותה הקב"ה לעתיד לבוא .. לעתיד לבוא הוא מתיר מה שאסר".

ובמדרש רבה (קהלת רבה פ"א, ט (כח)) מסופר על רבי מאיר שנשאל: "למה נקרא שמו חזיר?" והשיב רבי מאיר: "שהוא עתיד להחזיר את המלכות לבעליה" - כלומר, החזיר נקרא בשם זה על שם פעולת ה"חזרה בתשובה" שתחול בו לעתיד לבוא (וה"אור החיים" הק' על הפסוק בפרשתנו מצטט את חז"ל בלשון זו: "למה נקרא שמו חזיר, שעתיד לחזור להיות מותר". ובחידושי הריטב"א (קידושין מט) ציטט בלשון זו: "למה נקרא שמו חזיר, שעתיד הקב"ה להחזירו לישראל לעתיד לבוא").

אלא שדברים אלו עוררו פולמוס גדול ולא כל המפרשים מקבלים אותם כפשוטם.

הבעיה העיקרית היא, שבשונה מאמונות זרות שונות ומשונות, הרי האמונה היהודית אומרת שהתורה היא נצחית, וכל תרי"ג מצוות התורה אינן ניתנות לשינוי ולרפורמה. אם כן, כיון שבתורה נאמר במפורש שהחזיר הוא "טמא" ואסור באכילה - קשה לקבל את האפשרות שלפתע יחול שינוי באיסור ברור זה.

ואכן, בשו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' תתכח) כתב כי יש לפרש מדרש זה כדימוי בלבד: "כי יהיו ישראל אוכלים משמנים כאילו הותר להם בשר חזיר" - כלומר, בשונה מהמצב היום בו יהודי שאוכל כשר עלול לחוש צמצום בסעודתו, ולחשוב שלשכנו הגוי יש יותר הנאה וטעם טוב מה"דבר אחר" שהוא אוכל, הרי אז יהיה שפע גדול באוכל הכשר כך שיהודי לא יחוש שום מחסור.

[ועוד הוא כותב לפרש בדרך הסוד: "יש למעלה שר אחד ושמו חזריאל"ל והוא קטיגור על ישראל, ועתיד הקב"ה להחזירו לישראל להיות להם סניגור"].

ובספרים רבים נטו לפרש את המדרש הזה על מלכות אדום-רומי, שהיא מלכות מאוסה ובזויה שנמשלה לחזיר - והחידוש לעתיד לבוא יהיה שהגויים הללו עתידים לחזור ולהיטהר: הם לא יתנהגו עוד באותה "חזירות" בה הם נוהגים כיום, אלא יקבלו על עצמם את האמונה האמיתית בה' ויהיו מכבדים ומשרתים לעם ישראל.

למעשה, בספרי המקובלים ובתורת החסידות מפרשים את הדברים כפשוטם שאכן החזיר יותר באכילה - משום שהוא יקבל אז "פנים חדשות".

וכך כותב האור החיים בפירושו לפרשתנו על המלים "והוא גרה לא יגר", שבמלים אלו מתכוונת התורה להדגיש שהאיסור הוא רק בתנאי שהחזיר אינו מעלה גרה; אמנם לעתיד לבוא יחול שינוי במבנה גופו של החזיר והוא ישוב להיות מעלה גרה - ולכן יחזור להיות מותר.

דברים אלו מפורשים בדברי מקובל קדמון עוד יותר, הוא הרמ"ע מפאנו (בספרו "עשרה מאמרות" - מאמר חקור דין ח"ד פי"ג): "טהרת החזיר, שעתיד הקב"ה לחדש בריאתו בשני סימנים, שעכשיו אינו אלא מפריס פרסה והוא עתיד

להעלות גרה".

גם ה"חתם סופר" בכמה מקומות כותב בפירוש שאמנם המדרש מתייחס גם ל"חזיר" במונח הסמלי, כלומר, למלכות אדום הרשעה שתתהפך אז לטובה, אבל "אין המדרש יוצא מידי פשוטו - שישתנו סימניו ויהיה מעלה גרה גם כן".

מעניין לציין, שבחומש "תורה תמימה" (בפירושו לפסוק זה שבפרשתנו), מביא רעיון זה לפיו החזיר יתחיל להעלות גרה וכותב ש"הדברים האלו תמוהים ונפלאים מאוד .. ולמה זה דוק החזיר יותר משאר מינים טמאים?"

ואכן, על הגמל, הארנבת והשפן לא מצאנו שלעתיד לבוא הם יפריסו פרסה ובכך יהפכו למותרים - ולמה דוק הרביעי והבזוי מכולם הוא שיקבל סימן טהרה ויצטרף לרשימת הבהמות הכשרות?

נקודת ההסבר היא, שבעומק הענין דוק ה"חזיר" קרוב לעולם הקדושה יותר משאר חבריו הטמאים; וזו בדיוק הסיבה שבזמן הזה הוא נחשב למאוס ובזוי יותר מכולם, כי דוק בגלל קירבתו מצפים ממנו ליותר... והדברים מבוארים בהרחבה בתורת החסידות (ראה בספר "הנה ימים באים" ח"א פ' שמיני, וש"נ. ועוד בסוגיה מעניינת זו - ראה בספר "ימות המשיח בהלכה" ח"ב סימן נב).

ומכל מקום, מה שעולה הוא שה"דבר אחר" הנוכחי - כל עוד הוא לא מעלה גרה - אסור בתכלית האיסור, ואיסור זה יישאר בתוקפו גם לעתיד לבוא ולא ישתנה; רק אותו חזיר משודרג שיעלה גרה, אליו נוכל להתייחס בצורה חיובית ולומר שהוא "חזר בתשובה" ונעשה טהור.

